

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

**Силабус навчальної дисципліни
«Психосоматика: новітні психотехніки»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС. Семестр: III II рік навчання
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра менеджменту охорони здоров'я. Одеса, вул. Пастера, 2а.
Викладач(-і)	професор кафедри, д.псих.н., проф. Литвиненко Ольга Дмитрівна доц. кафедри, к.псих.н, доц. Ковальова М.В. асистент Терещенко О.О.
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Кусик Наталія Львівна, к.е.н., доц., відповідальна за навчально- методичну роботу кафедри E-mail: nataliia.kusyk@onmedu.edu.ua Лабо- рант кафедри E-mail: moz@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 16.00 кожного четверга Он- лайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни є психосоматика як міждисциплінарний напрямок психології, що досліджує психологічні механізми виникнення, перебігу та подолання психосоматичних розладів, а також оволодіння новітніми психотехніками, які застосовуються у психотерапевтичній, консультативній і профілактичній практиці для психодіагностики, корекції та профілактики психосоматичних станів.

Мета дисципліни: Формування у здобувачів системного уявлення про психосоматику, як галузь психологічного знання та її завдання в структурі психологічної допомоги; оволодіння сучасними психотехніками діагностики, психокорекції та профілактики психосоматичних розладів, а також розвиток аналітичного та дослідницького мислення щодо психосоматичних процесів.

Завдання дисципліни:

1. Вивчення теоретичних основ психосоматики, дослідження зв'язку між психічними і фізіо-

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

логічними процесами, а також розуміння психосоматичних захворювань у контексті сучасних медичних та психологічних підходів.

2. Сформування у студентів наукового уявлення про психосоматику, основних видах психосоматичних розладів і механізмах їх формування, вивчення теорій психосоматогенеза.
3. Освоєння основ новітніх психотехнік для роботи з психосоматичними розладами, зокрема методів, які сприяють покращенню взаємодії психічного та фізичного стану клієнта.
4. Розвиток навичок психотерапевтичного супроводу пацієнтів з психосоматичними розладами, а також із порушеннями, що виникають під час стресових ситуацій та емоційних криз.
5. Оволодіння навичками аналізу ефективності психосоматичної терапії, визначення підходів для адаптації методів до індивідуальних потреб клієнтів з різними фізіологічними та психологічними порушеннями.
6. Сформування навичок постановки дослідницьких завдань у сфері визначення ролі і ступеня впливу психологічного чинника на виникнення і перебіг соматичної патології
7. Засвоєння етичних норм і принципів роботи в галузі психосоматики, забезпечення безпеки та ефективності лікувальних процесів у співпраці з клієнтами, враховуючи їх соціокультурні та індивідуальні особливості.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

1. Теоретичні основи психосоматики, включаючи механізми впливу психічних факторів на фізичний стан організму.
2. Основні психосоматичні розлади та їх патогенез, а також сучасні підходи до їх діагностики і лікування.
3. Принципи взаємодії психічного та фізичного здоров'я, а також взаємозв'язок емоційних станів і тілесних симптомів.
4. Новітні психотехніки та психотерапевтичні методи для корекції психосоматичних порушень.
5. Принципи роботи з клієнтами з психосоматичними розладами в індивідуальній і груповій терапії.
6. Етичні норми та стандарти роботи психотерапевта в галузі психосоматики.

Вміти:

1. Використовувати новітні психотехніки для діагностики та лікування психосоматичних розладів.
2. Оцінювати фізіологічні та психологічні фактори, що впливають на стан здоров'я клієнта, та адаптувати методи терапії відповідно до індивідуальних потреб.
3. Реалізовувати комплексний підхід до лікування психосоматичних розладів, що включає використання різних психотерапевтичних методів та технік.
4. Проводити моніторинг ефективності психотерапевтичних втручань та коригувати методи лікування залежно від результатів.
5. Забезпечувати етичний підхід у роботі з клієнтами, дотримуючись норм конфіденційності, професіоналізму та індивідуального підходу в кожному випадку.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися на денній та заочній формі навчання: у формі лекцій; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Методи навчання.

Лекція.

Практичні заняття: словесні методи: бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій; наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації); практичні методи: виконання тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять; самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка доповіді та презентації для захисту індивідуального завдання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Історія психосоматичної медицини та сучасні теорії. Принципи психосоматичної терапії

Тема 2. Формування психосоматичної структури особистості в онтогенезі.

Тема 3. Депресія, соматизований і іпохондричний розлад

Тема 4. Функціональні та соматоформні розлади.

Тема 5. Розлади харчування і сну

Тема 6. Сексуальні дисфункції

Тема 7. Соматогенні психічні розлади. Розлади особистості у соматично хворих.

Діагностика і лікування психосоматичних хворих

Тема 8. Сім'я як система. Сімейний симптом і сімейна криза

Тема 9. Психосоматичні розлади у дітей. Основні напрямки корекційної роботи з дітьми з аутизмом з ДЦП та їх родиною, з онкологією та їх родиною.

Тема 10. Застосування психодіагностичних і проєктивних методів в процесі психокорекції. Психокорекція дітей.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Дейнека Л. Основи психосоматики : науково-допоміжний бібліографічний покажчик / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. – Луцьк, 2017.
2. Ісаков Р. І. Психосоматична патологія. – Київ : Медицина, 2023. – 167 с.
3. Литвиненко О. Д. Проблема психотравми у психологічній науці: основні погляди та підходи // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. – 2016. – Т. 21, вип. 1. – С. 180–186.
4. Литвиненко О. Д. Психосоматичний підхід до проблем психологічного здоров'я особистості // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – 2016. – Т. 1, вип. 4. – С. 52–57.
5. Середа І. В. Основи психосоматики : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. – Миколаїв, 2022. – 156 с.
6. Чабан О. С., Хаустова О. О. Практична психосоматика: діагностичні шкали. – Київ : Медицина, 2021. – 200 с.
7. Шторк, Т. Психоаналіз і психосоматика / Тімо Шторк ; наук. ред. З. Кечур. — Львів : Видавництво Ростислава Бурлаки, 2025. — 252 с.
8. Peseschkian N. Positive Psychosomatics: Clinical Manual of Positive Psychotherapy. – Bloomington (USA) : Author House, 2016. – 601 с.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

9. Lytvynenko O.D., Lunov V.Y. The psychosomatic paradigm: integrative pathways in psychological counselling, clinical psychology and psychotherapy. *Habitus*. 2025. Iss. 70. P. 195–301. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.70.55>
10. Remmers A. The Psychosomatic Arc in Therapy // *The Global Psychotherapist*. – 2022. – Vol. 2, № 1. – С. 69–73.
11. Remmers A. The Therapeutic Process in Positive Psychosomatics: "Five Fingers" Forming a Therapeutic Relationship in Psychosomatic Medicine // *The Global Psychotherapist*. – 2024. – Vol. 4, № 2. – С. 57–61.
12. Zipfel S, Löwe B, Giel K, Friederich HC, Henningsen P. Implementing the biopsychosocial model in clinical medicine: a tribute to giovanni fava. *Psychother Psychosom*. 2023;92(1):21–6

Додаткова

1. Бочелюк В. Й., Панов М. С., Спицька Л. В. Реабілітаційна психологічна допомога при психосоматичних захворюваннях // *Наукові перспективи*. – 2022. – № 9(27). – С. 313–324.
2. Одинець О. А., Шукалова О. С., Даніліч-Скакун А. А., Нежута А. В., Хижняк М. В. Причинно-системний холистичний підхід до проблеми психосоматичних захворювань // *Проблеми сучасної психології*. – 2020. – № 2. – С. 105–114. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspz_2020_2_13.
3. Грицик О. Ю. Історія становлення психосоматики як напряму науки // *Архіваріус*. – 2020. – № 7. – С. 24–26.
4. Жадленко І., Панов М. Сучасні підходи до проблеми психосоматичних розладів // *Innovations and prospects of world science : Proceedings of XIII International Scientific and Practical Conference (Canada, 17–19 August 2022 p.)*. – Vancouver, Canada, 2022. – P. 178–183.
5. Литвиненко О. Д. Проблема психотравми у психологічній науці: основні погляди та підходи // *Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія*. – 2016. – Т. 21, вип. 1. – С. 180–186.
6. Abbass A, Town J, Holmes H, Luyten P, Cooper A, Russell L, Lumley MA, Schubiner H, Allinson J, Bernier D, De Meulemeester C, Kroenke K, Kisely S. Short-Term Psychodynamic Psychotherapy for Functional Somatic Disorders: A Meta-Analysis of Randomized Controlled Trials. *Psychother Psychosom*. 2020;89(6):363-370. doi: 10.1159/000507738. Epub 2020 May 19. Erratum in: *Psychother Psychosom*. 2020;89(6):408. doi: 10.1159/000508894. PMID: 32428905.
7. Alexander F. *Psychosomatic Medicine: Its Principles and Applications*. – New York : W. W. Norton, 1979.
8. Bräutigam W., Paul C., Von Rad M. *Psychosomatische Medizin : Ein kurzgefaßtes Lehrbuch*. – Stuttgart : Thieme Georg Verlag, 1997. – 428 p.
9. Dunbar H. F. *Emotions and Bodily Changes: A Survey of Literature on Psychosomatic Interrelationships 1910–1933*. – New York : Columbia University Press, 1935.
10. Löwe B, Toussaint A, Rosmalen JGM, Huang WL, Burton C, Weigel A, Levenson JL, Henningsen P. Persistent physical symptoms: definition, genesis, and management. *Lancet*. 2024 Jun 15;403(10444):2649-2662. doi: 10.1016/S0140-6736(24)00623-8. PMID: 38879263.
11. Liu J, Gill NS, Teodorczuk A, Li ZJ, Sun J. The efficacy of cognitive behavioural therapy in somatoform disorders and medically unexplained physical symptoms: A meta-analysis of randomized controlled trials. *J Affect Disord*. 2019 Feb 15;245:98-112. doi: 10.1016/j.jad.2018.10.114. Epub 2018 Oct 22. PMID: 30368076.
12. McDougall J. *Theaters of the Body : A Psychoanalytic Approach to Psychosomatic Illness*. – New York : W. W. Norton & Company, 1989. – 687 p.
13. Galdi M., Bruno E. Viana Campos. Theoretical models in psychosomatic psychoanalysis : a review // *Temas em Psicologia*. – 2017. – Vol. 25, № 1. – С. 29–40.

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

14. Paštar Zvonimir. Psychoanalytic Concepts in Psychosomatics // Psihoterapija. – 2024. – Vol. 38, № 1–2. – С. 58–82.
15. Remmers A. What Does Our Body Tell Us in Therapy? // The Global Psychotherapist. – 2021. – Vol. 1, № 2. – С. 41–44.
16. Henningsen P, Löwe B. Bodily Distress and International Classification of Diseases-11: Advances, Loose Ends, and Some Confusion. Psychother Psychosom. 2025;94(1):15-19. doi: 10.1159/000542424. Epub 2024 Nov 29. PMID: 39617002.

Електронні інформаційні ресурси

1. Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Режим доступу: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
4. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
5. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. Режим доступу: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>
6. Science: (AAAS). Режим доступу: <http://www.sciencemag.org>
7. Taylor & Francis. Режим доступу: <http://www.informaworld.com>
8. World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.positum.org/> – (n.d.)
9. Positive and Transcultural Psychotherapy Journal [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.positum.org/ppt-journal/>.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання виконання індивідуального завдання;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань за темами.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь на занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Тестові завдання виконані в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну креативну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

Добре «4»	Здобувач бере участь на занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з теми заняття. Тестові завдання виконані в повному обсязі, не менш ніж 70% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь на занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 50% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь на занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Тестування не виконано. Ситуаційне завдання не виконано.

Форми і методи підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуального завдання, підготовка презентації для захисту індивідуального завдання.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу де-

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту охорони здоров'я

канату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-наушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.